

Sygn. akt: XVIII C 525/15

WYROK CZĘŚCIOWY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XVIII Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: sekr. sąd. Karolina Jeżewska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2015 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa

P. w K.

przeciwko

1) **Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w (...)) Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P., Staroście (...) i Wojewodzie (...), zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa**

o ukształtowanie prawa bądź zapłatę

orzeka:

oddala powództwo co do roszczenia dotyczącego nieruchomości, dla której prowadzona była księga wieczysta K., wykaz (...)

/-/ SSR del. do SO Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt **XVIII C 525/15**

UZASADNIENIE

WYROKU CZĘŚCIOWEGO

W pozwie z dnia 19 lipca 2011 r. powódka – P. w K. domagała się:

1) przyznania od pozwanego Agencji Nieruchomości Rolnych - Oddział Terenowy w P. na jej rzecz odpowiednich nieruchomości zamiennych, w zamian za nieruchomości przejęte przez Skarb Państwa, zapisane w księgach wieczystych K. wykaz (...) oraz (...) Sądu Rejonowego w Ostrzeszowie i w tym celu zobowiązania pozwanego Agencji Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w P. do wskazania odpowiednich nieruchomości zamiennych,

ewentualnie

2) przyznania od pozwanego - Skarbu Państwa – Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. lub Starosty (...) na jej rzecz odpowiednich nieruchomości zamiennych w zamian za przejęte nieruchomości, opisane w pkt 1, a nadto zobowiązania w tym celu pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. oraz Starosty (...) do wskazania odpowiednich nieruchomości zamiennych,

ewentualnie

3) przywrócenia powódce własności w/w nieruchomości

ewentualnie

4) przyznanie jej odszkodowania w kwocie 500.000 zł za przejęte nieruchomości zapisane w księgach wieczystych K. (...) oraz (...) Sądu Rejonowego w Ostrzeszowie z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty (...) na rzecz powódki kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz o zwolnienie powódki od kosztów sądowych w całości.

Uzasadniając żądanie powódka podała, że była właścicielem nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...) oraz (...). Skarb Państwa przejął cały obszar zapisany w księdze wieczystej K. wykaz (...), o powierzchni 10,2260 ha w trybie ustawy z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Ponadto Skarb Państwa przejął część nieruchomości powódki z KW K. wykaz (...), o powierzchni według stanu nowego 53,9547 ha. Pismem z dnia 10 stycznia 1991r. powódka wystąpiła do Komisji Majątkowej w W. z wnioskiem o wszczęcie postępowania regulacyjnego dotyczącego opisanych wyżej nieruchomości skutkiem czego Komisja Majątkowa prowadziła postępowanie regulacyjne. Powódka podała, że w odniesieniu do przedmiotowych nieruchomości Komisja Majątkowa nie uzgodniła orzeczenia, ani też nie została zawarta ugoda. Zawiadomieniem z dnia 28 lutego 2011r. Komisja Majątkowa poinformowała powódkę o nie rozpatrzeniu złożonego wniosku.

Jako podstawę prawną swego roszczenia powódka wskazała art. 4 ust. 2 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011r. nr 18 poz. 89). Z ostrożności procesowej jako podstawę drogi sądowej powódka wskazała również art. 61 ust 1 pkt. 2, 6 oraz 7 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1989r. nr 29 poz. 154 ze zm.) natomiast jako podstawę prawną żądania pozwu art. 63 ust 1 pkt. 1 – 3 w zw. z art. 61 ust. 1 pkt. 2, 6 oraz 7 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. (k. 1 – 5)

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 kwietnia 2013r. Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w P. wniosła o oddalenie wobec niej powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pozwana stanęła na stanowisku, że powód nie wykazał, iż dochodzone pozwem roszczenia nie wygasły, tj., że skutecznie zgłosił je w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową w W. przed upływem terminu materialnoprawnego, czyli najpóźniej do 31 grudnia 1992 r. oraz, że powództwo zostało wniesione w terminie 6 miesięcy od otrzymania od Komisji Majątkowej pisemnego zawiadomienia o niezgodnieniu przed 1 lutego 2011 r. orzeczenia - zgodnie z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła (...). Zdaniem pozwanego, skutkiem niedochowania tego terminu jest również wygaśnięcie roszczeń parafii. Ponadto w odniesieniu do roszczenia powódki związanego z przejęciem nieruchomości z księgi wieczystej K. wykaz (...), zdaniem pozwanego powódka nie wykazała, że utraciła jakieś nieruchomości, oraz jeżeli utraciła to w jakim trybie. (k. 202 – 204)

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 kwietnia 2013r. pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w P. oraz Starostę (...), zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pozwany zakwestionował roszczenie powódki co do zasady jak i wysokości wskazując w pierwszej kolejności, że powódka nie wykazała, aby przysługiwało jej prawo własności w/w nieruchomości i nie wykazała tym samym legitymacji procesowej czynnej. Nadto zdaniem pozwanego roszczenie o przyznanie nieruchomości zamienną bądź odszkodowanie wygasło.

Pozwany Skarb Państwa przywołał szereg zarzutów przeciwko żądaniu pozwu, m.in. wskazał, że nieruchomości położona w M. stanowiąca las o powierzchni 36,16 ha zapisana w księdze wieczystej K., wykaz (...), została przejęta na rzecz Skarbu Państwa na podstawie dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 12 grudnia 1944r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82), a nie na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Ze względu na powyższe zdaniem pozwanego powódka nie może skutecznie w niniejszym postępowaniu domagać się zwrotu tej nieruchomości ani odszkodowania za nią. (k. 207 – 216)

W replice z dnia 9 maja 2013r. powódka podtrzymała w całości żądanie pozwu. (k. 235 – 245)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 8 listopada 2013 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze statio fisci Skarbu Państwa Wojewodę (...) (k. 341-342).

Prawomocnym postanowieniem z dnia 2 stycznia 2014 r. Sąd oddalił wniosek Skarbu Państwa o częściowe odrzucenie pozwu tj. w zakresie żądania przyznania nieruchomości zamiennych i zasądzenia odszkodowania. (k. 365-367)

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowa Parafia p.w. św. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w K. została erygowana w XII wieku. Aktualnie parafia posiada osobowość prawną w myśl art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Proboszczem parafii jest od 1 lipca 1997 r. ksiądz kapelan mgr A. K..

Dowód: roczniki diecezjalne /k. 261-282/, zaświadczenie Wojewody (...) z dnia 30.05.2012r. /k. 193/ dekret nominacyjny proboszcza z dnia 17.06.1997r. /k. 194/, zezwolenie Ordynariusza z dnia 30 czerwca 2011r. /k. 195/ , zaświadczenie K. Diecezjalnej w K. z dnia 22.06.2011r. /k. 196/

Nieruchomość K. (...)o powierzchni 10.22,60 ha była własnością organistówki w K.. Protokołem przejęcia z dnia 18 grudnia 1950 r. na podstawie art. 1 ust. 1 z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego została ona w całości przejęta na własność Skarbu Państwa. Następnie protokołem z dnia 21 sierpnia 1957r. wyłączono organistówkę z administracji Państwowego Funduszu Ziemi i przekazano we władanie Parafii Rzymskokatolickiej w K.. Następnie w dniu 6 września 1961r. stwierdzono jej przejście na własność Skarbu Państwa na podstawie art. 1 ust. 1 z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Skarb Państwa został wpisany w księdze wieczystej jako właściciel tej nieruchomości. Księgę wieczystą K. wykaz (...) zamknięto z powodu przeniesienia wykazu do KW nr 8508 dnia 28 września 1961r.

Dowód: decyzja Ministra Rolnictwa z dnia 05.12.1963r. /k. 223-224, odpis w aktach (...)II- (...) k. 149-150/, zaświadczenie Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O. z dnia 06.09.1961r. /k. 9, odpis w aktach (...)II- (...) k. 147/, zaświadczenie z dnia 08.07.2011r. /k. 6/, postanowienie Sądu Powiatowego w O. z dnia 28.09.1961r. /k. 10, odpis w aktach (...)II- (...) k. 152/

Nieruchomość K. (...), była własnością P. Katolickiego w K.. Następnie jako właściciela w księdze wieczystej wpisano K. Parafialny R. - Katolicki p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w K. – P.. W dniu 16 maja 1970r. działki (...) o łącznej powierzchni 36,1600 ha zostały odłączone z KW K. tom V k (...) i przepisane do KW (...). W KW (...) jako właściciel wpisany jest Skarb Państwa – Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w P. na podstawie decyzji Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w P. Zn. spr. ZO – (...) z dnia 9 maja 1969r. Działki (...) na przestrzeni lat podlegały podziałom i scaleniom, zmieniała się też numeracja działek, i tak:

a) działka (...) (pow. 28,9000 ha) – część działki (...) otrzymała nr (...) a część została połączona z częścią działki (...) i nadano im nr (...) (pow. 3,6200 ha), następnie działka (...) została połączona z częścią działki (...) i otrzymała nr (...) (pow. 28,5000 ha); z działki (...) została wydzielona działka (...) (pow. 9,2046 ha) a resztę obszaru połączono z działką

(...) (pow. 1,0300 ha) – poprzednio działka (...) i nadano nr (...) (pow. 20,4787 ha); następnie działka (...) otrzymała obecny nr (...) (pow. 9,2046 ha), a działce (...) nadano nr (...) (pow. 20,4787 ha). Działka (...) stanowiła obecną działkę (...) i część działki (...).

b) działka (...) (pow. 3,6200 ha) została podzielona na działki (...) (pow. 2,5900 ha) i 160/2 (pow. 1,0500 ha), przy czym działka nr (...) otrzymała nr (...) i następnie weszła w skład działki (...), aktualnie działka (...). Działka (...) stanowiła część obecnej działki (...).

c) działka (...) (pow. 1,3000 ha) otrzymała nr (...) (pow. 1,3000 ha), później nastąpiła zmiana numeru na (...) (pow. 1, (...)), przy czym obecnie działka (...) ma numer 2082 (pow. 1,2854 ha). Działka (...) stanowiła obecną działkę (...).

d) działka (...) (pow. 10,5200 ha) została podzielona na działki (...) (pow. 1,9900 ha) i (...), następnie działkę nr (...) podzielono na działkę (...) (pow. 1,0375 ha) i działkę (...) (pow. 0,9525 ha), która dalej podlegała podziałom i w chwili obecnej są to działki (...); Działka (...) została podzielona na działki (...) (pow. 3,6200 ha), 166/4 (pow. 4,9100 ha); działka nr (...) otrzymała nr (...) (pow. 3,6200 ha), część działki (...) została włączona w powierzchnię działki (...) a reszta została zanumerowana jako działka (...) (pow. 5,2400 ha). Działkę (...) podzielono na działkę (...) (pow. 4,8560 ha) oraz działkę (...). Działka (...) stanowiła obecne działki (...).

Dowód: zaświadczenie z dnia 08.07.2011r. /k. 7-8/, pismo Urzędu Miasta i Gminy M. z dnia 02.03.1994r. /k. 224 i 338, oryginał w aktach (...).II- (...) k. 52-54/, decyzja Okręgowego zarządu Lasów Państwowych z dnia 09.05.1969 r. /k. 331/, pismo Urzędu Rejonowego w O. z dnia 15.02.1994 r. /k. 334-337, oryginał w aktach (...).II- (...) k. 156-157/, dokumenty w aktach KW K. tom V, dokumenty w KZ 10/ (...), opinia biegłego sądowego J. M. /k. 421 – 456/

Wnioskiem z dnia 10 stycznia 1991r. P. w K. zwróciła się do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej wnosząc o przywrócenie własności nieruchomości las M. o powierzchni 30.83.00 ha będącej we władaniu Dyrekcji Lasów i gruntów ornych z zabudowaniami – K. o powierzchni 10.18.00 ha. W toku postępowania Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w P. odmawiała zaspokojenia roszczeń Parafii wskazując, że grunty leśne o powierzchni 30.83 ha zostały przejęte na podstawie decyzji z dnia 9 maja 1961r. na podstawie dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944r., a nie na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950r. W toku postępowania została zawarta jedna ugoda - w dniu 10 sierpnia 2007r., mocą której przywrócono powódce własność działki nr (...) (części działki (...)) o powierzchni 4,8560 ha, położonej w miejscowości M. z zastrzeżeniem, że ugoda nie wyczerpuje całości roszczeń Parafii zgłoszonych w postępowaniu regulacyjnym. Pismem z dnia 28 lutego 2011r. Komisja Majątkowa w sprawie W.KM-II- (...) zawiadomiła, że w sprawie z wniosku P. w K. o przywrócenie własności nieruchomości nie rozpatrzyła wniosku.

Dowód: wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10.01.1991r. /k. 221-222, oryginał w aktach (...).II- (...) k. 21-22/, pismo Lasów Państwowych z dnia 16.01.1995r. / w aktach (...).II- (...) k. 58-59/, pismo Nadleśnictwa T. z dnia 17.07.2009r. /oryginał w aktach (...).II- (...) k. 318-319/, ugoda z dnia 10.08.2007r. /k. 219 – 220 , oryginał w aktach (...).II- (...) k. 281-284 /, zawiadomienie z dnia 28.02.2011r. /k. 17 /

Nieruchomość zapisana w księdze wieczystej K. wykaz (...) o powierzchni 30,8300 ha oznaczona we wniosku powodowej Parafii do Komisji Majątkowej w W. z dnia 10 stycznia 1991r. o wszczęcie postępowania regulacyjnego, stanowiąca wówczas działki (...) była uprzednio objęta decyzją Zarządu Lasów Państwowych w P. z dnia 9 maja 1969r. o przejściu na własność Skarbu Państwa działek o numerach (...) na podstawie dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 12 grudnia 1944r. o przejściu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82). Część działki (...) o powierzchni 4,8560 ha, położonej w miejscowości M., jako działka nr (...) została zwrócona powódce na podstawie ugody z dnia 10 sierpnia 2007r. w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową.

Dowód: odpis orzeczenia Okręgowego Zarządu L. Państwowych z dnia 9.05.1969r. /k. 217 , w aktach (...).II- (...) k. 29 /, pismo Wikariusza Generalnego K. Arcybiskupiej z dnia 15 listopada 1946r. /k. 218/, ugoda z dnia 10.08.2007r. /

k. 219 – 220 , oryginał w aktach (...).II- (...) k. 281-284 /, wniosek powódki o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 10..01.1997r. /k. 221 – 222/, opinia biegłego sądowego J. M. /k. 421 – 456/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dowodów z dokumentów oraz opinii biegłego sądowego J. M..

Sąd uznał za wiarygodne zebrane w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne przypisując im znaczenie jakie wynika z art. 244 i 245 k.p.c. Zgodnie z art. 244 § 1 k.p.c. dokumenty urzędowe sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast jak wynika z art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Z art. 245 k.p.c. wynika zatem, iż dokument prywatny nie korzysta z domniemania zgodności z prawdą oświadczeń w nich zawartych, a jedynie z domniemania, iż osoba podpisana złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Treść dokumentów nie była przez strony kwestionowana. Kwestionowane były kserokopie dokumentów przedstawione przez Prokuratorię Generalną przy odpowiedzi na pozew, ale po złożeniu uwierzytelnionych odpisów tych dokumentów powódka zarzutu tego już nie zgłaszała. Autentyczność tych dokumentów nie budziła ostatecznie również wątpliwości Sądu zważywszy, że część z nich znajdowała się w oryginałach w aktach Komisji Majątkowej (...).II- (...) k. 21-22, a istnienie wszystkich wynikało pośrednio z treści innych dokumentów.

Oceniając opinię sporządzoną przez biegłego sądowego geodety J. M. Sąd miał na uwadze wytyczne Sądu Najwyższego, w tym orzeczenie z dnia 15 czerwca 1970 r. I CR 224/70 (Biul. SN 1970, nr 11, poz. 203), zgodnie z którym kontrola opinii biegłego powinna polegać na sprawdzeniu prawidłowości – z punktu widzenia wymagań logiki i zasad doświadczenia życiowego – rozumowania przeprowadzanego w jej uzasadnieniu, które doprowadziło do wydania takiej, a nie innej opinii. Sąd ocenia też opinię pod względem fachowości oraz rzetelności. Kierując się powyższymi wskazówkami Sąd uznał opinię biegłego za w pełni wartościowy materiał dowodowy o istotnym znaczeniu dla dokonania ustaleń w niniejszej sprawie. Sąd miał najwyższy stopień zaufania do kompetencji i poziomu wiedzy reprezentowanej przez sporządzającego tę opinię specjalisty. Co istotne, żadna ze stron nie wniosła zastrzeżeń do przedmiotowej opinii.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki o przyznanie nieruchomości zamiennych, ewentualnie o zapłatę odszkodowania w zakresie nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...) nie zasługiwało na uwzględnienie co do zasady. Zważywszy zaś, że ta część żądania nadawała się do rozstrzygnięcia, Sąd wydał w tym zakresie wyrok częściowy – art. 317 § 1 k.p.c.

Tzw. roszczenia regulacyjne ukonstytuowała ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2013.1169 j.t.), wymieniając ich przedmiot w przepisach art. 61. W myśl art. 62 ust. 1 te same ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lutego 2011 r., postępowanie regulacyjne przeprowadzała Komisja Majątkowa, złożona z przedstawicieli wyznaczonych w równej liczbie przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski. Zgodnie z ustępem 3 ww. artykułu, wnioski o wszczęcie postępowania regulacyjnego należało zgłaszać w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy, po upływie którego roszczenia wygasają. Ostateczny termin na składanie wniosków został ustalony w art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1991 r. Nr 107, poz. 459) na dzień 31 grudnia 1992 r. Powyższy przepis ma charakter materialnoprawny, skutkiem jego niedochowania jest wygaśnięcie roszczenia.

Na mocy ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2011.18.89) z dniem 1 marca 2011 r. zniesiono Komisję Majątkową oraz uchylono przepis art. 62 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Jednocześnie w art. 4 ust. 1 i 2 tej ustawy przewidziano możliwość wystąpienia na drogę sądową z żądaniem przywrócenia własności nieruchomości przejętych przez Skarb Państwa od kościelnych osób prawnych (ewentualnie przyznania odpowiedniej nieruchomości zamiennej lub odszkodowania).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 powołanej wyżej ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. uczestnicy postępowań regulacyjnych, w których zespół orzekający lub Komisja Majątkowa w jej pełnym składzie nie uzgodniły orzeczenia przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania o tym pisemnego zawiadomienia, o którym mowa w art. 64 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wystąpić o podjęcie zawieszono postępowania sądowego lub administracyjnego, a jeżeli nie było ono wszczęte - wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Stosownie do zapisów art. 4 ust. 2 ww. ustawy zmieniającej przepis art. 4 ust. 1 stosuje się odpowiednio do uczestników postępowań regulacyjnych w przypadku nierozpatrzenia wniosków o wszczęcie postępowania regulacyjnego, złożonych na podstawie art. 62 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 2 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o zmianie tejże ustawy. W tym jednak przypadku 6 -miesięczny termin wskazany w art. 4 ust. 1 liczy się od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., tj. od dnia 1 lutego 2011r. (art. 4 ust. 2 w zw. z art. 5 tejże ustawy).

Jak zostało ustalone w niniejszej sprawie, powodowa Parafia wnioskiem z dnia 10 stycznia 1991r. zwróciła się do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o przywrócenie własności nieruchomości las M. o powierzchni 30.83.00 ha będącej we władaniu Dyrekcji Lasów i gruntów ornych z zabudowaniami – K. o powierzchni 10.18.00 ha. Zachowała tym samym pierwszy termin, o którym była wyżej mowa.

Powodowa Parafia wytaczając powództwo w przedmiotowej sprawie w dniu 19 lipca 2011 r. dochowała również drugiego, 6-miesięcznego terminu od daty doręczenia (najwcześniej w dniu 28 lutego 2011 r.) zawiadomienia, że Komisja Majątkowa nie rozpatrzyła wniosku.

Zarzuty strony pozwanej, że roszczenie powódki wygasło okazały się w tym zakresie chybione.

Pozwana ANR podniosła również zarzut braku legitymacji procesowej czynnej powódki argumentując, że powódka nie wykazała, aby przysługiwało jej prawo własności w/w nieruchomości.

Kwestię legitymacji czynnej osób prawnych – parafii rzymsko katolickich wyjaśnił szczegółowo Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2015 r. (IV CSK 312/14, LEX nr 1663415) i w niniejszej sprawie nie ma potrzeby – z uwagi na niżej wskazane przyczyny, z powodu których Sąd wydał wyrok częściowo oddalający powództwo – ich wyjaśniać poza ogólnym stwierdzeniem, że Sąd przyjął, że powódka taką legitymację czynną posiada.

Trafny natomiast, w ocenie Sądu, okazał się zarzut pozwanego Skarbu Państwa, że powódka nie może skutecznie zgłaszać roszczenia regulacyjnego w niniejszym postępowaniu co do nieruchomości położonej w M., stanowiącej las.

Jak stanowi art. 61 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek kościelnych osób prawnych wszczyna się postępowanie, zwane dalej "postępowaniem regulacyjnym", w przedmiocie przywrócenia im własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części:

- 1) niepozostających we władaniu kościelnych osób prawnych nieruchomości, o których mowa w art. 60 ust. 1 pkt 1, chyba że pozostają one w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu innych kościołów i związków wyznaniowych;
- 2) przejętych w toku wykonywania ustawy o dobrach martwej ręki, jeżeli nie wydzielono z nich należnych w myśl tej ustawy gospodarstw rolnych proboszczów. Z gruntów tych mogą być również wydzielone gospodarstwa rolne do 50 ha dla poszczególnych diecezji, seminariów duchownych i domów zakonnych prowadzących działalność określoną w art. 20 i 39; dla pozostałych domów zakonnych mogą być wydzielone gospodarstwa rolne do 5 ha. W skład gospodarstw rolnych mogą wchodzić także grunty leśne stanowiące część składową przejętych uprzednio nieruchomości ziemskich;

3) które należały do zakonów bezhabitowych i stowarzyszeń kościelnych, a zostały przejęte w toku likwidacji dokonanej na podstawie rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej z dnia 10 marca 1950 r. w sprawie przystosowania stowarzyszeń do przepisów prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 9, poz. 98);

4) mienia fundacji kościelnych;

5) przejętych po 1948 r. w trybie egzekucji zaległości podatkowych;

6) wywłaszczonych, jeżeli odszkodowanie za wywłaszczoną nieruchomość nie zostało wypłacone lub nie zostało podjęte;

6a) przejętych na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279);

7) przejętych we władanie państwowych jednostek organizacyjnych bez tytułu prawnego, bez względu na późniejsze ustawodawstwo konwalidujące te przejęcia.

Powódka w pozwie domagała się przeprowadzenia postępowania regulacyjnego, o którym mowa w art. 61 ust. 1 powołanej ustawy co do nieruchomości przejętych przez Skarb Państwa, zapisanych w księgach wieczystych K. wykaz (...) oraz (...) Sądu Rejonowego w Ostrzeszowie. Już w samym pozwie powódka wprost wskazywała, że nieruchomość zapisana w KW K. wykaz 178 została przejęta na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Nie wypowiadała się natomiast co do podstawy przejęcia przez Skarb Państwa nieruchomości zapisanej w KW K. wykaz (...).

Tymczasem z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że o ile nieruchomość zapisana w księdze wieczystej K. (...)8, o powierzchni 10,22 ha została przejęta na własność Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego, to nieruchomość zapisana w księdze wieczystej K. wykaz (...), stanowiąca grunty leśne, położone w M., o powierzchni 30,8300 ha już na innej podstawie.

Nieruchomość zapisana w księdze wieczystej K. wykaz (...), o powierzchni 30,8300 ha, oznaczona we wniosku powodowej Parafii do Komisji Majątkowej w W. z dnia 10 stycznia 1991r. o wszczęcie postępowania regulacyjnego została przejęta na podstawie decyzji z dnia 9 maja 1961 r. wydanej na podstawie dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 12 grudnia 1944r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82). Wątpliwości czy nieruchomość objęta wnioskiem o wszczęcie postępowania regulacyjnego, stanowiąca wówczas działki (...) była uprzednio objęta decyzją Zarządu Lasów Państwowych w P. z dnia 9 maja 1969r. o przejściu na własność Skarbu Państwa działek o numerach (...) rozwiła w niniejszej sprawie opinia biegłego geodety, który badając historyczne przekształcenia działek ustalił, że działki objęte wnioskiem o wszczęcie postępowania regulacyjnego w zakresie KW K. wykaz (...), to te same działki, które były przejęte na własność Skarbu Państwa na podstawie decyzji z dnia 9 maja 1961 r. wydanej na podstawie dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa.

We wniosku powódki do Komisji Majątkowej z dnia 10 stycznia 1991r. o wszczęcie postępowania regulacyjnego powódka wniosła o dokonanie regulacji co do obydwu nieruchomości (Kotłów (...) i (...)) na podstawie art. 61 ust 1 pkt. 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej tj. nieruchomości przejętych na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Skoro nieruchomość zapisana w KW K. wykaz (...) nie została przejęta na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego, brak jest podstaw do skutecznego dochodzenia roszczenia regulacyjnego w trybie art. 61 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy.

Podobny pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 28 marca 2013 r., wydanym w sprawie V ACa 41/13 (opubl. LEX nr 1353706) stwierdzając, że „Dekret z 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa mógł stanowić podstawę prawną przejęcia lasów należących do K.. Z kolei, ustawa z 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego - stanowiąca swoistą kontynuację rozwiązań zawartych w dekrete o reformie rolnej - stanowiła podstawę przejęcia nieruchomości ziemskich, ale nie dotyczyła przejęcia nieruchomości leśnych. Wobec tego, już tylko z tej przyczyny, że art. 61 ustawy z 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie obejmuje sytuacji uregulowanych w dekrete o lasach.”

Oceny, że roszczenie regulacyjne co do nieruchomości zapisanej w KW K. wykaz (...), nie mogło być skutecznie zgłoszone w postępowaniu przed Komisją i w postępowaniu sądowym prowadzonych na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie zmienia fakt, że część działki (...) o powierzchni 4,8560 ha, położonej w miejscowości M., jako działka nr (...) została zwrócona powódce na podstawie ugody z dnia 10 sierpnia 2007r. w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową. W ocenie Sądu Komisja Majątkowa bez podstawy prawnej w postępowaniu regulacyjnym prowadzonym na podstawie art. 61 ust. 1 w/w ustawy dopuściła do zawarcia częściowej ugody i takim postępowaniem Komisji Sąd w żaden sposób nie jest związany.

Zdaniem Sądu orzekającego w niniejszej sprawie nie zachodzą również inne podstawy do rozpoznawania roszczenia regulacyjnego w trybie art. 61 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, określone w pkt 1 oraz 3-7 art. 61 ust. 1.

Mając powyższe na względzie Sąd roszczenie powódki co do nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...) oddalił.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz